

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/74/2023
Identifikačné číslo spisu:	2116215196
Dátum vydania rozhodnutia:	15.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2116215196.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Bytové družstvo so sídlom v Trnave, Trnava, Ludvíka van Beethovena 26, IČO: 00 175 480, zastúpený UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., Bratislava, Mliekarenská 2, IČO: 36 662 291, proti žalovanej: Prima banka Slovensko, a. s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenej advokátskou kanceláriou: SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o vydanie bezdôvodného obohatenia, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 30. novembra 2022 č. k. 26Co/92/2021-422, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 30. novembra 2022 č. k. 26Co/92/2021 442 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“) zo 14. júla 2021, č. k. 16C/41/2017-374, ktorým súd zamietol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia 3459,58 eur s úrokom z omeškania 5% ročne od 27.06.2016 do zaplatenia. Žalovanej voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým a právnym posúdením súdu prvej inštancie. Predchodca žalovaného ako banka (Dexia banka Slovensko a. s.) a žalobca - správca ako zákonný zástupca vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome Trnavská 13, Cífer uzavreli dňa 6. októbra 2008 Zmluvu o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX, ktorej predmetom bolo poskytnutie úveru vo výške 1 450 000 Sk (48 131,18 eur) za účelom zateplenia fasády. V konaní sa žalobca ako správca bytového domu domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť tým, že žalovaný neoprávnene zvýšil od 1. júla 2011 úrokové rozpätie z 0,90 % p. a. na 2,50 % p. a. Vlastníci bytov uzatvorili s bytovým družstvom v zmysle § 8a zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „ZoVB“) zmluvu o výkone správy, predmetom ktorej je obstarávanie služieb a tovaru, ktorými správca zabezpečuje pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome činnosti uvedené v zákone o vlastníctve bytov. Uzatvorením úverovej zmluvy, týkajúcej sa bytového domu, práva a povinnosti z právneho úkonu vznikli priamo vlastníkom bytov a nebytových

priestorov v bytovom dome.

3. Dojednanie v bode 5.5 zmluvy o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 06.10.2008 (čl. 15), v zmysle ktorého má banka právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika klienta, odvolací súd nepovažoval za neprijateľnú zmluvnú podmienku a v podrobnostiach odkázal na odôvodnenie súdu prvej inštancie. Nebolo vylúčené, že sa mohli meniť aj v prospech spotrebiteľa. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k úverovej zmluve a takúto zmenu písomne v primeranej lehote oznámi klientovi. Uvedené znamená, že výška úrokovej sadzby sa môže v priebehu úverového vzťahu meniť. Ustanovenie § 8b ods. 3 Zo VB (v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy) napríklad žalobcovi pri obstarávaní služieb a tovaru ukladá povinnosť dojednať čo najvýhodnejšie podmienky, aké sa dali dojednať v prospech vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. Bolo preto na žalobcovi, aby takýmto spôsobom i konal. Odvolací súd považoval namietaný bod 5.5 zmluvy za platne dojednaný, určitý a zrozumiteľný. Uviedol, že žalobca ako právnická osoba založená výlučne za účelom správy bytových domov je povinná hospodáriť s majetkom vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome s odbornou starostlivosťou v súlade s podmienkami zmluvy o výkone správy (§ 8b ods. 2 písm. a) ZoVB). Preto sa možno dovolávať aj odbornej starostlivosti, a teda aj očakávať, že pokiaľ uzatváral Zmluvu o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 6. októbra 2008 mal určité vedomosti a vedel, čo podpisuje a pokiaľ táto objektívna starostlivosť správcom dodržaná nebola, vytvára to zodpovednostný vzťah medzi ním a vlastníkami. Význam sporného bodu 5.5 bol stranám zrejmý a je treba prihliadnuť tiež aj na okolnosti uzatvorenia zmluvy, keď vlastníkov bytov zastupoval správca bytov, ale i to, že zmluva bola dojednaná individuálne, pričom ovplyvniť jej obsah mohli obe strany. Rovnako nezistil ani rozpor z dobrými mravmi. Pri zmene miery rizika klienta mohlo dôjsť aj k zmene úrokovej sadzby v prospech klienta, nielen v jeho neprospech. Doručenie informácie o zmene výšky úrokovej sadzby mal odvolací súd za dostatočne preukázaný. Bolo preukázané, že rokovania ohľadom uzatvorenia zmluvy a ich zmien boli dojednané individuálne a za vlastníkov bytov konal správca, ktorý bol odborne spôsobilou osobou, a ktorý mal možnosť do znenia zmluvy zasiahnuť.

4. Proti tomuto rozsudku podal žalobca včas dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietal nesprávne právne posúdenie individuálne dojednanej zmluvnej podmienky, keďže bod 5.5 zmluvného dojednania je žalovaným používaný celým zmluvným spektrom, nielen v zmluvách o termínovanom úvere. Z dokazovania podľa neho vyplýva, že zmluvy boli formulárové a nepotvrdilo sa ani ich individuálne dojednanie. Žalovaná mala preto individuálne dojednať zmluvy priamo so spotrebiteľmi bez ohľadu na zastúpenie. Absenciu individuálne dojednaných zmluvných podmienok preklenul odvolací súd priebehom kontrakčného procesu, čo nemá oporu ani v zákone č. 40/1964 Zb. Občianskom zákonníku (ďalej len „OZ“). Bod 5.5 zmluvného dojednania považoval s poukazom na § 53 ods. 4 OZ za neprijateľnú zmluvnú podmienku, ako aj za rozpornú v súlade s dobrými mravmi, nakoľko zmena úrokovej sadzby sa môže zvýšiť jednostranným rozhodnutím dodávateľa voči spotrebiteľovi. Odvolací súd sa nevyjadril k vylúčeniu posudzovania neprijateľnosti zmluvnej podmienky, pokiaľ ide o predmet plnenia, ako konštatoval súd prvej inštancie. Zmenovú klauzulu 5.5 považuje za neurčitú a nezrozumiteľnú aj s poukazom na rozhodovaciu činnosť Súdneho dvora Európskej únie. Súdny oboch inštancií nevykonali právne posúdenie bodu 5.5 ako neprijateľnej zmluvnej podmienky. Odvolací súd bol povinný skúmať neprijateľné zmluvné podmienky v spotrebiteľskej zmluve ex offio s poukazom na § 53a a § 53d OZ, čo nevykonal. Prvoinštančný súd sa nevenoval aplikácii § 39 OZ a odvolací súd to odôvodnil len strohým konštatovaním v bode 17 odôvodnenia svojho rozhodnutia. Ďalej nebol vykonaný ako dôkaz list z NBS založený v súdnom spise. Z vyjadrenia žalovanej dôvodom pre zvýšenie úrokového rozpätia bolo porušenie záväzkov zo zmluvy o termínovanom úvere, čo nie je zmluvne dojednaný dôvod v zmysle bodu 5.5. Prvoinštančný súd nevyhodnotil časť dôkazov a skutkový stav bol ustálený v rozpore s vykonaným dokazovaním. Keďže oznámenie o zvýšení úrokového rozpätia neobsahovalo žiadny dôvod, spotrebiteľia nemohli zistiť, či existoval aprobeovaný dôvod zmeny úrokového rozpätia v zmysle zmenovej klauzuly 5.5 zmluvy. Odvolací súd sa nezaoberal otázkou oprávnenosti zvýšenia úrokového rozpätia.

5. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnil žalobca položením otázok, od ktorých záviselo rozhodnutie veci, a ktoré neboli dovolacím súdom vyriešené: 1/ Je možné individuálne dojednať v zmysle § 53 ods. 2 OZ zmluvné ustanovenia s inou osobou ako spotrebiteľom, teda s jeho zákonným zástupcom v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z. ? 2/ Môže dodávateľ, ktorého zaťažuje dôkazné bremeno preukázania individuálneho dojednanie zmluvnej podmienky v súlade s § 53 ods. 3 OZ v spotrebiteľských zmluvách uniesť dôkazné bremeno individuálneho dojednanie podľa § 53 ods. 2 OZ prostredníctvom svedeckých výpovedí v iných súdnych konaniach, popisujúcich všeobecne kontraktčné konanie v iných zmluvných vzťahoch s inými spotrebiteľmi, ktoré o viac ako 3 roky predchádzalo uzavretiu v súdnom konaní preskúmvanej spotrebiteľskej zmluvy? 3/ Sú podmienky uvedené v § 53 ods. 4 písm. a) až w) OZ spôsobujúce značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, ak sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny a sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak sú individuálne dojednané, považované za neprijateľné a teda neplatné podľa § 53 ods. 5 OZ, alebo sa na vzťahuje režim druhej vety § 53 ods. 1 OZ? 4/ Aké sú výnimky aplikácie § 53a ods. 1 a 53d OZ na posudzované neprijateľné zmluvné podmienky; patria medzi ne „iné skutkové okolnosti“, „netotožnosť“, prípadne iné zákonné výnimky? 5/ Je možné značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa v zmysle citovaného ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka hodnotiť podľa súdom hypoteticky nastolenej otázky, že by dodávateľ mohol na základe takto formulovaného ustanovenia aj znížiť úrokovú sadzbu, pričom však nikdy k zníženiu nedošlo? 6/ Možno vylúčiť súdny prieskum zmeny pôvodne zmluvne dohodnutého predmetu plnenia alebo ceny plnenia aplikáciou ustanovenia § 53 ods. 2 OZ, ak sa jedná o zmenovú klauzulu podliehajúcu právnej úprave podľa § 53 ods. 3 písm. i) prípadne j) OZ a nie pôvodne dojednanú cenu plnenia resp. predmet plnenia?

6. Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

7. Žalovaná namietala dovolanie ako neprípustné a žiadala, aby ho dovolací súd odmietol. Napadnuté rozhodnutie dáva jednoznačnú odpoveď na všetky podstatné otázky. Nesúhlas s odôvodnením rozhodnutia nezakladá vadu zmätočnosti. Rozhodnutie považuje za vecne správne a riadne odôvodnené. Dovolanie považuje za neprípustné, keďže v konaní pred súdmi oboch inštancií nedošlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Zo skutkového stavu je zrejmé, že zmluvný bod 5.5 bol individuálne dojednaný a nie je v neprospech spotrebiteľa z dôvodu, že mohlo dôjsť aj k zníženiu úroveňovej sadzby. Spotrebiteľa, s ktorými malo individuálne dojednanie zmluvy prebehnúť boli zastúpení správcom, ktorý konal v ich mene, a s ktorým bolo sporné ustanovenie individuálne dojednané. Argumentáciu podporila judikovaným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) R 78/2021, (podľa ktorého „pravidlá na ochranu spotrebiteľa sa uplatnia aj na zmluvy o výkone správy podľa § 8a zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov uzavreté medzi správcovskou spoločnosťou a vlastníckmi bytov a nebytových priestorov, ktorí sú fyzické aj právnické osoby“). Namietala, že predmetom konania nie sú nároky zo spotrebiteľského vzťahu. Zmena ceny plnenia (úroku) je závislá nielen na úrokovom rozpätí, ale aj na sadzbe EURIBOR, ktorú žalovaná neovplyvňuje, nemôže ísť o neprijateľnú zmluvnú podmienku podľa § 53 ods. 4 písm. j) OZ. Zástupca správcu potvrdil, že v čase uzavretia zmluvy boli vysvetlené a správcovi jasné všetky ustanovenia a správca ich takto akceptoval. Preto nemožno považovať zmluvu za neurčitú a nezrozumiteľnú iba z dôvodu, že ju za takú účelovo dodatočne označil advokát správcu. K žalobcom predkladaným rozhodnutiam najvyššieho súdu pripomenul, že súd je tak povinný vždy individuálne posúdiť konkrétne podmienky na vyhlásenie ustanovenia za neprijateľnú zmluvnú podmienku. V danej veci však súd rozhodoval na základe inej skutkovej a dôkaznej situácie. Súdy sa zaoberali rozporom s dobrými mravmi, čo dokazuje bod 17 odôvodnenia odvolacieho súdu, a preto väčšina argumentácie dovolateľa sa týka novej argumentácie, ktorú nemožno brať v dovolacom konaní do úvahy (§ 154 CSP, § 442 CSP).

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalobca dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný

dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Dovolací súd preto napadnuté uznesenie podľa § 449 ods.1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Žalobca namietal nepreukázanie individuálneho dojednania zmluvných podmienok najmä s poukazom na zmenovú klauzulu 5.5, ktorú považuje za neprijateľnú zmluvnú podmienku, jej neurčitost', nedojednanie zmluvy priamo s vlastníkmi bytov ako spotrebiteľmi namiesto správcu, svojvôľu banky pri zvyšovaní úrokovej sadzby bez uvedenia riadneho vysvetlenia, nevykonanie niektorých dôkazov, nezoberanie sa listom z NBS.

11. Podľa bodu 5.5 zmluvy o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 06.10.2008 (čl. 15) „ Banka má právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika Klienta. Zmena miery rizika Klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou ratingu Klienta stanoveného Bankou, alebo so zmenou rizikovej váhy Klienta podľa pravidiel stanovených Národnou bankou Slovenska. Pre posúdenie zmeny miery rizika Klienta sú rozhodujúce skutočnosti platné v čase ich ostatného posúdenia v porovnaní s aktuálnymi rozhodujúcimi skutočnosťami. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je Banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k Úverovej zmluve. Banka predmetnú zmenu v primeranej lehote oznámi Klientovi“.

12. Dovolací súd zistil, že obsahovo totožná zmluvná podmienka v bode 5.5. Zmluvy o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 16.12.2008 v znení : „ Banka má právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika Klienta. Zmena miery rizika Klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou ratingu Klienta stanoveného Bankou, alebo so zmenou rizikovej váhy Klienta podľa pravidiel stanovených Národnou bankou Slovenska. Pre posúdenie zmeny miery rizika Klienta sú rozhodujúce skutočnosti platné v čase ich ostatného posúdenia v porovnaní s aktuálnymi rozhodujúcimi skutočnosťami. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je Banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k Úverovej zmluve. Banka predmetnú zmenu v primeranej lehote oznámi Klientovi“, bola už predmetom skúmania vo veci Okresného súdu Piešťany v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia medzi totožnými účastníkmi konania a vo výroku rozsudku sp. zn. 14C/21/2017 zo dňa 13.08.2020 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25Co/90/2020 zo dňa 24.11.2021 bola vyhlásená za neprijateľnú. Dovolací súd rozsudkom sp. zn. 5Cdo/71/2022 zo dňa 31.05.2023 dovolanie žalovanej Prima banky Slovensko, a. s. zamietol.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

13. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

14. Dovolací súd z rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 zo dňa 31.05.2023 vychádzal ako z prejudikáty, ktorá už vyhodnotila právnu otázku týkajúcu sa neprijateľnej zmluvnej podmienky, ktorá už bola v rozhodovacej praxi dovolacím súdom vyriešená.

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.